

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **112011** (13) **U**
(51) МПК (2016.01)
G01N 33/50 (2006.01)
A61B 5/02 (2006.01)
A61B 10/00

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки: u 2016 06800	(72) Винахідник(и): Хіміон Людмила Вікторівна (UA), Рибицька Марія Олександрівна (UA)
(22) Дата подання заявки: 22.06.2016	
(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель: 25.11.2016	(73) Власник(и): НАЦІОНАЛЬНА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ П.Л. ШУПИКА, вул. Дорогожицька, 9, м. Київ, 04112 (UA)
(46) Публікація відомостей про видачу патенту: 25.11.2016, Бюл.№ 22	

(54) СПОСІБ ПРОГНОЗУВАННЯ АСИМПТОМНОГО СТЕНОЗУЮЧОГО АТЕРОСКЛЕРОТИЧНОГО УРАЖЕННЯ СОННИХ АРТЕРІЙ У ХВОРИХ НА ЦУКРОВИЙ ДІАБЕТ 2 ТИПУ**(57) Реферат:**

Спосіб прогнозування розвитку асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій у хворих на ЦД 2 типу, згідно з яким виявляють у хворого обтяжену спадковість за ІХС та ознаки підвищеної тривожності за шкалою HADRS, беруть кров пацієнта для біохімічного аналізу з оцінюванням ліпідного (рівень загального холестерину), вуглеводного (рівень HbA1c) та метаболічного обмінів (кількість в сироватці крові високочутливого С-реактивного білка і сечової кислоти), вимірюють артеріальний тиск на плечових та гомілкових артеріях із розрахунком кістчково-плечового індексу, вносять отримані дані до кількісної системи оцінювання в балах та розрахунку ризику. Далі, за сумою отриманих балів, визначають ступінь ризику: від 4,5 до 7,5 - ризик середній, від 8 до 11,5 - ризик високий, 12 та більше - ризик критичний, а при сумі балів ризику менше 5 - ризик стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій маловірогідний.

UA 112011 U

Корисна модель належить до медицини, а саме до загальної практики - сімейної медицини, терапії, кардіології, ендокринології, неврології, і може бути використана у практичній медицині для прогнозування розвитку стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій, в тому числі асимптомного, у хворих на цукровий діабет (ЦД) 2 типу та вибору тактики корекції виявлених змін для підвищення ефективності профілактики та лікування атеросклеротичного ураження та його ускладнень на етапі первинної медичної допомоги (ПМД).

На етапі ПМД з першого моменту контакту лікаря та хворого на ЦД 2 типу важливою задачею є розуміння взаємозв'язку атеросклерозу з факторами ризику (ФР) серцево-судинних захворювань (ССЗ), правильна інтерпретація інформації про наявність та комбінацію цих ФР, що допоможе визначити групу ризику розвитку стенозуючого атеросклеротичного ураження, в тому числі асимптомного, та вибрати оптимальні профілактичні, діагностичні та лікувальні заходи при веденні хворих на ЦД 2 типу.

Основними способами діагностики атеросклеротичного, в тому числі стенозуючого, ураження є проведення інструментальних досліджень, а саме: дуплексне колірне сканування сонних артерій із визначенням товщини комплексу інтима-медіа та виявленням наявності атеросклеротичних бляшок в їх просвіті, комп'ютерна томографія з ангіографією, магнітно-резонансна ангіографія, церебральна ангіографія, з яких найбільш доступним неінвазивним методом є ультразвукова діагностика сонних артерій. Але зазначені методи не є широкодоступними на первинному етапі в практиці сімейного лікаря, який вже при першому контакті з хворим на ЦД 2 типу має запідозрити атеросклеротичне ураження, а особливо асимптомне стенозуюче, для визначення подальшої тактики ведення такого хворого.

На сучасному етапі для прогнозування серцево-судинного ризику застосовують шкалу SCORE, але її прогностична здатність обмежується визначенням ймовірності розвитку фатальних серцево-судинних подій, а пацієнти, хворі на ЦД 2 типу, не підлягають оцінюванню за даною шкалою.

Системи кількісної оцінки ризику з аналізу науково-технічної і патентної літератури за сукупністю ФР, що нами заявляються, які дозволяють встановити наявність асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій у хворих на ЦД 2 типу на етапі ПМД без проведення додаткових інструментальних досліджень, а отже, спрогнозувати і запобігти розвитку ймовірних атеросклерозозалежних ССЗ та їх ускладнень, нами не виявлено.

Задачею корисної моделі є розробка способу прогнозування асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій у хворих на цукровий діабет 2 типу на етапі ПМД без проведення додаткових інструментальних досліджень шляхом застосування кількісної системи оцінювання ризику розвитку асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій у хворих на ЦД 2 типу, вираженого у відсотках.

Поставлена задача вирішується шляхом виявлення у хворого обтяженої спадковості за ІХС та ознак підвищеної тривожності за шкалою HADRS, взяття крові пацієнта для біохімічного аналізу з оцінюванням ліпідного (рівень загального холестерину), вуглеводного (рівень HbA1c) та метаболічного обмінів (кількість в сироватці крові високочутливого С-реактивного білка і сечової кислоти), вимірювання артеріального тиску на плечових та гомілкових артеріях із розрахунком кістково-плечового індексу, внесення отриманих даних до кількісної системи оцінювання в балах та розрахунку ризику за формулою:

$$S = (-0,0009 \times x^3 + 0,0205 \times x^2 - 0,0353 \times x + 0,0122) \times 100$$
, де S показник вірогідності (ризiku) розвитку асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій у відсотках; x - сума балів ризику. При отриманні від 4,5 до 7,5 балів - ризик середній (від 6 до 50 %), при отриманні від 8 до 11,5 балів - ризик високий (від 51 до 95 %), при отриманні 12 та більше балів - ризик критичний (вище 95 %), а при S менше 4 % (сума балів ризику менше 5) ризик стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій маловірогідний.

Застосування корисної моделі, що заявляється, забезпечує збільшення точності оцінки ураження серцево-судинної системи та виявлення групи підвищеного ризику розвитку асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження серед хворих на ЦД 2 типу на етапі ПМД і, відповідно, призначення більш коректної профілактичної чи лікувальної терапії атеросклероз залежних ускладнень.

Виконання способу.

Для прогнозування ризику розвитку асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій у хворих на ЦД 2 типу беруть венозну кров пацієнта для біохімічного аналізу з оцінюванням ліпідного (рівень загального холестерину), вуглеводного (рівень HbA1c) та метаболічного обмінів (кількість в сироватці крові високочутливого С-реактивного білка і сечової кислоти), вимірюють артеріальний тиск на плечових та гомілкових артеріях із розрахунком кістково-плечового індексу, а також виявляють у хворого наявність обтяженої

спадковості за ІХС та ознаки підвищеної тривожності за шкалою HADRS, отримані дані вносять до кількісної системи оцінювання їх значимості в балах (таблиця):

Таблиця

Значимість факторів в балах

Коефіцієнт ознаки	Показник	Значимість ("інформативна вага"), бали
x_1	HbA1c>8 %	2,5
x_2	вчСРБ>3,0 мг/л	2
x_3	Обтяжена спадковість за ІХС	2
x_4	За шкалою HADRS>11 балів	2
x_5	СК>300 мкмоль/л	1,5
x_6	CAT>140 мм рт.ст.	1,5
x_7	Тривалість ЦД>5 р.	1,5
x_8	КПІ<0,9 ум.од.	1,5
x_9	Загальний ХС>4,5 ммоль/л	1

Примітка: HbA1c - глікозильований гемоглобін; вчСРБ - високочутливий С-реактивний білок; ІХС - ішемічна хвороба серця; HADRS - госпітальна шкала тривоги та депресії (Hospital Anxiety and Depression Rating Scale); СК - сечова кислота; CAT - систолічний артеріальний тиск; КПІ - кісточно-плечовий індекс (КПІ = CAT на гоміліці [мм рт.ст.] / CAT на плечі [мм рт.ст.]); ХС - холестерин.

- 5 Оцінивши наявність тих чи інших факторів, зазначених у таблиці, у кожного окремого хворого на ЦД 2 типу, проводиться індивідуальний розрахунок суми балів ризику, з урахуванням лише присутніх факторів, за формулою:

$$x = \sum_{i=1}^n k_i, \quad (1)$$

де x - сума балів ризику;

n - кількість показників;

- 10 k_i - інформативність показника (бали);

x_1 - коефіцієнт ознаки, який приймає значення 1 - якщо ознака є, і значення 0 - якщо ознака відсутня.

Формула розрахунку суми балів ризику може бути представлена в такому вигляді:

$$x = 2,5 \times x_1 + 2 \times x_2 + 2 \times x_3 + 2 \times x_4 + 1,5 \times x_5 + 1,5 \times x_6 + 1,5 \times x_7 + 1,5 \times x_8 + 1 \times x_9.$$

- 15 Виявлена залежність ризику розвитку асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій у хворих на ЦД 2 типу, вираженого у відсотках, від суми балів ризику апроксимується за формулою:

$$S = (-0,0009 \times x^3 + 0,0205 \times x^2 - 0,0353 \times x + 0,0122) \times 100, \quad (2)$$

де S - показник вірогідності розвитку асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій у відсотках;

- 20 x - сума балів ризику.

Величина достовірності апроксимації моделі висока - $R = 0,998$ [1].

Для практичної зручності передбачення у хворих на ЦД 2 типу було виділено 4 ступені ризику розвитку асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій в залежності від набраної суми балів:

- 25 I ступінь - низький ризик (до 5 %) - сума балів менше 4 балів;
 II ступінь - середній ризик (від 6 до 50 %) - від 4,5 до 7,5 балів;
 III ступінь - високий ризик (від 51 до 95 %) - від 8 до 11,5 балів;
 IV ступінь - критичний ризик (вище 95 %) - 12 і більше балів.

- 30 Як видно з даних, наведених у таблиці, найвищий ризик розвитку асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій у хворих на ЦД 2 типу мають особи з недостатнім контролем HbA1c, кількістю в сироватці крові вчСРБ більше 3,0 мг/л та сечової кислоти більше 300 мкмоль/л для осіб обох статей, обтяженою спадковістю за ІХС у пробандів, перебуванням в стані емоційного стресу та підвищеної тривожності (визначеним за шкалою тривоги та депресії HADRS при значенні більше 11 балів), із рівнем CAT вище 140 мм рт.ст.,

тривалістю захворювання на ЦД 2 типу більше 5 років, показником КПІ<0,9 ум.од. та рівнем ЗХС більше 4,5 ммоль/л.

Чутливість даного методу прогнозування становить 85 %, специфічність - 78 %.

Приклад 1.

5 Хворий А., 51 рік, амбулаторна картка №7606 від 10.12.2014 р. Діагноз: Цукровий діабет 2 типу, середньої тяжкості. Скарг, що вказують на наявність атеросклерозу залежних захворювань не пред'являв. Пацієнт хворіє на ЦД 2 типу протягом 8 років (1,5 бала). У хворого була взята венозна кров для біохімічного аналізу: HbA1c - 9,5 % (2,5 бала), ЗХС - 3,65 ммоль/л (0 балів), СРБ - 7,53 мг/л (2 бали), СК - 341,53 мкмоль/л (1,5 бала). Був виміряний систолічний
10 артеріальний тиск на плечових та гомілкових артеріях із розрахунком кісточно-плечового індексу: САТ-128 мм рт.ст. (0 балів), КПІ - 0,79 (ліва нога) і 1,01 (права нога) ум.од. (1,5 бали). Також було виявлено, що обтяженої спадковості за ІХС хворий не має (0 балів), а за шкалою депресії та тривоги відмічено 14 балів (2 бали). Отримані дані були внесені до кількісної системи оцінювання їх значимості в балах. Сума балів, встановлена за допомогою формули 1,
15 склала 11 балів. За формулою 2 був визначений високий ризик асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження (90,6 %). Хворий обстежений за допомогою проведення дуплексного колірною сканування сонних артерій. Був встановлений діагноз: стенозуючий атеросклероз сонних артерій, стеноз внутрішньої сонної артерії до 52 % за методом NASCET (до 61 % по площі просвіту судини). Хворий направлений на консультацію до кардіолога та
20 невролога, призначене відповідне медикаментозне лікування.

Приклад 2.

Хворий Г., 55 років, самозвернення до сімейного лікаря від 12.02.2015р. Діагноз: Цукровий діабет 2 типу, середньої тяжкості. Скарг, що вказують на наявність атеросклерозу залежних захворювань не пред'являв. Пацієнт хворіє на ЦД 2 типу протягом 4 років (0 балів). У хворого
25 була взята венозна кров для біохімічного аналізу: HbA1c - 6,1 % (0 балів), ЗХС - 4,63 ммоль/л (1 бал), СРБ - 2,37 мг/л (0 балів), СК - 240,97 мкмоль/л (0 балів). Був виміряний систолічний артеріальний тиск на плечових та гомілкових артеріях із розрахунком кісточно-плечового індексу: САТ-148 мм рт.ст. (1,5 бали), КПІ - 1,12 (ліва нога) і 1,12 (права нога) ум.од. (0 балів). Також було виявлено, що обтяженої спадковості за ІХС хворий не має (0 балів), а за шкалою
30 депресії та тривоги відмічено 10 балів (0 балів). Отримані дані були внесені до кількісної системи оцінювання їх значимості в балах. Сума балів, встановлена за допомогою формули 1, склала 2,5 бали. За формулою 2 був визначений низький ризик стенозуючого атеросклеротичного ураження (3,8 %). Хворий обстежений за допомогою проведення дуплексного колірною сканування сонних артерій. Заключення: УЗ-ознак патології артерій
35 екстракраніальної системи та артерій головного мозку не виявлено. Хворому призначена відповідна профілактична терапія для корекції наявних факторів кардіоваскулярного ризику, попередження розвитку атеросклерозу та атеросклероз залежних захворювань і їх ускладнень.

Спосіб апробовано на базі амбулаторій Комунального некомерційного підприємства Центру первинної медико-санітарної допомоги № 2 Святошинського району міста Києва на 79 хворих на
40 ЦД 2 типу та на базі Комунального закладу Київської обласної ради "Київська обласна клінічна лікарня" на 89 хворих на ЦД 2 типу.

Як видно з отриманих результатів, за допомогою заявленого способу точність кількісної системи прогнозування ризику розвитку асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій у хворих на цукровий діабет 2 типу, вираженого у відсотках, достатньо
45 висока, що забезпечує адекватне визначення подальшої тактики ведення пацієнта на етапі ПМД з призначенням відповідного комплексу додаткових обстежень, консультацій вузьких спеціалістів та відповідного більш коректного лікування. Позитивний результат апробації заявленого способу дозволяє рекомендувати його для впровадження у практичну охорону здоров'я.

50 Джерело інформації:

1. Гублер Е.В. Обчислювальні методи аналізу й розпізнавання патологічних процесів. Л: Медицина, 1978. - С. 91-124, 126-146.

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

- Спосіб прогнозування розвитку асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій у хворих на ЦД 2 типу, згідно з яким виявляють у хворого обтяжену спадковість за ІХС та ознаки підвищеної тривожності за шкалою HADRS, беруть кров пацієнта для біохімічного аналізу з оцінюванням ліпідного (рівень загального холестерину), вуглеводного (рівень HbA1c) та метаболічного обмінів (кількість в сироватці крові високочутливого С-реактивного білка і сечової кислоти), вимірюють артеріальний тиск на плечових та гомілкових артеріях із розрахунком кісточно-плечового індексу, вносять отримані дані до кількісної системи оцінювання в балах та розрахунку ризику за формулою:
- $$S = (-0,0009 \times x^3 + 0,0205 \times x^2 - 0,0353 \times x + 0,0122) \times 100,$$
- де S - показник вірогідності (ризiku) розвитку асимптомного стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій у відсотках;
 x - сума балів ризику;
- і при отриманні від 4,5 до 7,5 балів - ризик середній (від 6 до 50 %), при отриманні від 8 до 11,5 балів - визначають ризик високий (від 51 до 95 %), при отриманні 12 та більше балів - ризик критичний (вище 95 %), а при S менше 4 % (сума балів ризику менше 5) ризик стенозуючого атеросклеротичного ураження сонних артерій маловірогідний.

Комп'ютерна верстка Л. Литвиненко

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Василя Липківського, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут інтелектуальної власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601